

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

A D O R

LA SAFOR

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
D'ADOR

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA

SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECULL
Josep-Ramon Millet i Pons

TEXT
Jesús E. Alonso López

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica i Toponímia

Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Ador, 75

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Ador i del CEIC Alfons el Vell

ISBN: 84-482-4179-7

Depòsit legal: V-4433-2005

Impressió: Gàliques Vimar, SL

www.avl.gva.es

ADOR

El terme municipal d'Ador, de 13,80 km², s'estén entre la serra que porta el seu nom, la Canaleta i les vores del riu de Vernissa i del riu d'Alcoi, en el pla de l'horta gandienca. Des de la seua privilegiada situació, a tall de balcó saforenc en la falda del Ventura, Ador ha conformat al llarg dels segles una unitat jurisdiccional i de terme amb Palma, ja que depenia durant l'edat mitjana del seu castell. La creació d'ajuntaments separats és relativament recent, de l'any 1841, i va paral·lela al procés revolucionari liberal. La delimitació de terme amb Palma es fixà el 1844, arran d'una concòrdia aprovada per la Diputació Provincial. Va correspondre a Ador aleshores un terç de la partida de Marxuquera, el qual constituïx un enclavament separat, que limita amb Gandia i Llutxent. Palma va haver de donar pas als veïns d'Ador i designà els camins corresponents.

D'època neolítica són conegudes les coves del barranc del Figuerà i dels Ossos, on s'han trobat puntes de fletxes i restes humanes. Diversos racons del terme donen testimoni de la presència ibera, fonamentalment el poblat de la Navesa, i també de la presència romana, sobretot en la vil·la del Reconc. S'ha parlat, fins i tot, d'enterraments visigòtics. Posteriorment, Ador va ser una alqueria musulmana, que apareix en el *Llibre del Repartiment*. Una de les interpretacions sobre el seu nom li assigna un origen àrab, amb el significat probable de 'les cases' o 'rodal de camps o de cases'. Des del 1248 han sigut registrades donacions reials d'aquella alqueria. Després de passar pel senyoriu de molts diversos nobles, començant pel sicilià Joan de Pròixita, l'any 1460 va ser adquirit pels Tolsà. El casament d'Àngela Tolsà i Ripoll amb Joan de Montcada i Cardona seria decisiu, en la mesura que els seus descendents, marquesos d'Aitona des del 1536, n'esdevindrien titulars durant moltes generacions. En l'etapa final de l'antic règim, a conseqüència de la tendència general a la centralització de senyoriu, va passar a la poderosíssima casa dels ducs de Medinaceli. Per aquells anys els comtes de Ròtova, originaris d'Ador, configuraren una gran propietat al voltant de la casa de l'Alfàs, antiga vil·la romana i, posteriorment, trapig o molí de sucre.

La parròquia, dedicada a la Mare de Déu de Loreto, s'independitzà de la de Palma el 1574, durant el mandat del patriarca Ribera; l'estructura del temple és de finals del segle XVII i la portada del 1848. L'ermita de Sant Josep, dedicada al Santíssim Crist de l'Empar, és del segle XVI; existix també un oratori privat a la Canaleta. Tant l'arxiu de la parròquia com el municipal foren destruïts durant la Guerra Civil. D'altra banda, el Centre Comarcal d'Arxius disposa de microfilms de documentació senyorial i escriptures notariales.

ELEMENTS FÍSICS I ALTRES LLOCS D'INTERÉS

Orografia

Collado de l'Aigua
el Cabeço
el Ventura
els Escudellers
la Corona
la Creu
Lloma de la Cova
Penya de la Barca

Penya de Poquet
Penya del Moro
Penya Roja
Pla d'Ataranes
Pla de les Estepes
Tossal d'Ataranes
Tossal de l'Aigua

Hidrografia natural

Barranc d'Andreu
Barranc de la Canaleta
Barranc de la Font
Barranc de la Navesa
Barranc de les Coves Negres
Barranc de Lloret
Barranc del Collado
Barranc del Figuerà

Barranc del Racó del Notari
Barranc dels Llidoners
Barranquet del Carreter
Barranquet del Raboso
Font de Lloret
Font del Raboso
Fonteta Vella
Riu d'Alcoi (o Serpis)

Hidrografia artificial

Assut d'en March
Motor d'Àngel
Motor de la Plana
Motor de Santa Isabel

Motor del Barranquet d'Andreu
Séquia d'en Carròs
Séquia d'en March

Altres llocs d'interés

Alberg de la Serra d'Ador
Cementeri
Ermita de Sant Josep

Mina dels Moratala
Molló de l'Alt de les Àligues

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Ador
Casa de l'Alfàs
Casa de la Canaleta
Casa de Morant

Casa de Villarmutis
Casa del Merlic
Corral de la Canaleta
Corral de Ros

Partides i paratges

el Barranquet d'Andreu
el Castell
el Collado
el Merlic
el Morant
el Pinaret
el Pla de Lloret
el Quart
el Racó del Collado
el Racó del Notari
el Rafalany
el Ramonet
el Reconc

els Femats
l'Albarça
l'Alfàs
l'Edo
l'Horta
la Canaleta
la Corona
la Mercadera
la Navesa
la Plana
les Quintanes
les Saleres
Ombria de la Canaleta

Vies de comunicació

Camí de l'Alfàs
Camí de la Bassa
Camí de la Canaleta
Camí de les Davallades
Camí de Potries
Camí del Budell
Camí del Canal Alt
Camí del Carril
Camí del Collado

Camí del Maserot
Camí del Pinaret
Camí del Pla de Lloret
Camí del Reconc
Camí Real de Xàtiva
Carretera de Vilallonga
Senda Blanca
Senda de la Font de Lloret

Elements físics i altres llocs d'interés

Presència humana

